

Deputat în Parlamentul
Republicii Moldova

Biroului permanent
al Parlamentului Republicii Moldova

În conformitate cu prevederile art. 73 din Constituția Republicii Moldova și art. 47 din Regulamentul Parlamentului adoptat prin Legea nr. 797/1996, se înaintează cu titlu de inițiativă legislativă, proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (*excluderea competenței teritoriale exclusive a notarilor în materie de deschidere a succesiunilor*).

Anexă: Proiectul de lege
Nota informativă

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Artemie Cătănoi
Roxana Beronica
Ștefan Vasile
Igor Chiriac
Roxana Roman
Vesela Berca
Maria Panu

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr. 100		
"29"	03	2024
Ora		

LEGE
pentru modificarea unor acte normative

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I – Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2019, nr. 66-75, art. 132), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 2235, cuvintele „de la locul deschiderii moștenirii” se substituie cu cuvintele „care desfășoară procedura succesorală”;

2. La articolul 2541 alineatul (1), cuvintele „notarul de la locul deschiderii moștenirii” se substituie cu cuvântul „notar”.

Art. II – Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 285–294, art. 436), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 41¹ alin.(1) cuvintele „locul deschiderii moștenirii” se substituie cu cuvintele „locul în care se desfășoară procedura succesorală”:

Art. III - Legea nr. 246/2018 privind procedura notarială (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2019, nr. 30-37, art. 89), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 11 alineatul (3), literele a) și b) se abrogă.

2. La articolul 69:

alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Pentru deschiderea procedurii succesorale, persoanele îndreptățite pot depune o cerere corespunzătoare la oricare notar cu teritoriul de activitate în una din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea ale Republicii Moldova sau în cadrul unității teritorial autonome Găgăuzia. Îndeplinirea procedurii succesorale este de competența primului notar sesizat, care a înregistrat dosarul succesoral în Registrul electronic al dosarelor succesorale și testamentelor.”;

se completează cu alineatul (1¹), cu următorul cuprins:

„(1¹) La cererea comună a unei majorități simple a moștenitorilor din cadrul unei proceduri succesoriale, notarul care desfășoară procedura succesorală poate transmite procedura succesorală către un alt notar. Fiecare notar va întocmi o încheiere despre transmiterea, respectiv, primirea procedurii, care se va comunica participanților la procedura succesorală. Transmiterea procedurii se face doar dacă notarul care urmează să primească procedura este de acord cu aceasta și doar cu condiția achitării tuturor cheltuielilor legate de desfășurarea procedurii succesoriale către notarul care transmite procedura, care le va indica și în încheierea de transmitere.”.

3. Articolul 96 se completează cu alineatul (2¹), cu următorul cuprins:

„(2¹) Prin derogare de la prevederile alin. (2):

a) în cazul succesiunilor deschise în perioada aflării în vigoare a Legii nr. 1453/2002 cu privire la notariat, art. 35 alin. (3) lit. a) și b) din respectiva lege nu se aplică;

b) în cazul succesiunilor deschise în perioada aflării în vigoare a Legii nr. 1153/1997 cu privire la notariat, art. 37 alin. (3) lit. a) și b) din respectiva lege nu se aplică.”.

Art. IV – (1) Prezenta lege intră în vigoare odată cu crearea condițiilor tehnice și operarea modificărilor necesare în sistemul informațional destinat ținerii Registrului electronic al dosarelor succesoriale și testamentelor, dar nu mai târziu de 6 luni de la data publicării acesteia în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Modificările operate prin prezenta lege se aplică atât succesiunii persoanelor decedate înainte de 1 martie 2019, cât și celor decedate la această dată sau ulterior. Prevederile art. III pct. 2, referitoare la transmiterea procedurilor succesoriale între notari, se aplică și procedurilor succesoriale care erau în curs de desfășurare la data intrării în vigoare a prezentei legi.

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative
(excluderea competenței teritoriale exclusive a notarilor în materie de
deschidere a succesiunilor)

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului.

Proiectul de lege este elaborat de către un grup de deputați, în condițiile art.47 din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite.

Prezentul proiect a fost elaborat în contextul sesizării unor probleme în practică legate de punerea în aplicare a uneia din excepțiile notabile de la regula privind competența generală a notarilor - actele legate de procedurile succesoriale notariale (care țin de eliberarea certificatului de moștenitor și alte certificate legate de moștenire), care la moment, sunt în competența exclusivă a notarului de la locul deschiderii succesiunii.

La caz, situația actuală se adeverește că limitează nejustificat accesul publicului la serviciile notariale de genul dat.

Astfel, ținem să menționăm că soluția legală existentă la moment privind deschiderea dosarului succesoral la locul deschiderii succesiunii (care în conformitate cu prevederile art. 2166 din *Codul civil*, este „*locul unde cel care a lăsat moștenirea își avea reședința obișnuită în momentul decesului, iar dacă această reședință obișnuită nu este cunoscută, locul de aflare a bunurilor sau a părții principale a acestora ca valoare*”) a reieșit din considerentul, remarcat și de doctrină, că stabilirea ca loc al deschiderii moștenirii a locului unde cel care a lăsat moștenirea își avea reședința obișnuită în momentul decesului are la bază prezumția că în acest loc se vor rezolva mai ușor problemele puse de deschiderea moștenirii, întrucât aici pot fi obținute date cu privire la prezumtivii moștenitori și conținutul masei succesoriale a defunctului.

Odată cu crearea Registrului electronic al dosarelor succesoriale și al testamentelor, precum și cu asigurarea accesului notarilor la diferite registre electronice, scopul limitării competenței notarilor pe marginea procedurilor succesoriale la cercul celor de la locul deschiderii succesiunii a decăzut. Astfel, procesul de digitalizare a serviciilor din sectorul public a schimbat paradigma și oportunitatea respectării unor formalități.

În altă ordine de idei, dacă ar fi să privim subiectul dat prin optica dreptului comparat, vom putea reține și alte concluzii relevante la caz.

Astfel, urmează a se remarca că soluția privind atribuirea competenței exclusive în materie de proceduri succesoriale către notarii în al căror teritoriu de activitate se află locul deschiderii moștenirii nu este o practică ce ar fi specifică doar Republicii Moldova, ea întâlnindu-se și într-un șir de alte state din Europa. Cu toate acestea, reglementările existente în alte state asigură o abordare mult mai particularizată a subiectului dat, cu oferirea unor soluții distincte pentru mai multe ipoteze practice ce ar putea apărea în diferite situații, și care ar asigura evitarea unor situații de impas în aplicarea normelor juridice, spre deosebire de reglementările existente în cadrul legislației din Republica Moldova.

Exemplificativă în acest sens pentru înțelegerea situației descrise mai sus ar fi analiza reglementărilor legate de locul deschiderii moștenirii existente în cadrul legislației din Republica Moldova și în cea din România.

➤ Articolul 2166 din *Codul civil al Republicii Moldova* stabilește, așa cum s-a menționat deja, că „*Locul deschiderii moștenirii este locul unde cel care a lăsat moștenirea își avea reședința obișnuită în momentul decesului, iar dacă această reședință obișnuită nu este cunoscută, locul de aflare a bunurilor sau a părții principale a acestora ca valoare.*”.

➤ Articolul 954 alineatele (2) și (3) din *Codul civil al României* stabilește că „(2) *Moștenirea se deschide la ultimul domiciliu al defunctului. Dovada ultimului domiciliu se face cu certificatul de deces sau, după caz, cu hotărârea judecătorească declarativă de moarte rămasă definitivă.*

(3) *Dacă ultimul domiciliu al defunctului nu este cunoscut sau nu se află pe teritoriul României, moștenirea se deschide la locul din țară aflat în circumscripția notarului public celui dintâi sesizat, cu condiția ca în această circumscripție să existe cel puțin un bun imobil al celui care lasă moștenirea. În cazul în care în patrimoniul succesoral nu există bunuri imobile, locul deschiderii moștenirii este în circumscripția notarului public celui dintâi sesizat, cu condiția ca în această circumscripție să se afle bunuri mobile ale celui ce lasă moștenirea. Atunci când în patrimoniul succesoral nu există bunuri situate în România, locul deschiderii moștenirii este în circumscripția notarului public celui dintâi sesizat.*”.

Se observă deci o acoperire mai extinsă a situațiilor care pot apărea în practică de reglementările existente în statul vecin decât cele existente la nivel național.

În această situație, spectrul de intervenții care stă la dispoziția legiuitorului nostru ar varia între opțiunea de păstra ca regulă generală competența exclusivă a notarilor de la locul deschiderii moștenirii, venind cu reglementări mai extinse a subiectului „locului deschiderii moștenirii”

(exemplul **României**) și opțiunea renunțării de principiu la competența exclusivă a notarilor în materie de succesiuni (soluție existentă în cadrul **Țărilor de Jos**, unde părțile sunt libere să aleagă un notar, indiferent de ultimul loc de reședință al defunctului, sau în **Luxemburg**, unde procedura de succesiune este inițiată de moștenitor (moștenitori), care încredințează, din proprie inițiativă, unui notar la alegerea sa/lor sau desemnat de defunct, toate operațiunile privind soluționarea cauzei succesoriale).

Pentru considerentele expuse anterior în cadrul notei informative la proiect, se consideră oportun la caz a se opta pentru cea de-a doua soluție expusă, care asigură gradul cel mai ridicat de flexibilitate pentru moștenitori.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

După cum a fost expus deja în compartimentele anterioare, prin intermediul proiectului de lege se propune un șir de intervenții în cuprinsul *Codului civil*, *Codul de procedură civilă* și al *Legii nr. 246/2018 privind procedura notarială* care ar urmări excluderea competenței teritoriale exclusive a notarului/instanței de judecată în domeniul procedurii succesoriale. Cetățeanul va decide singur cu care notar din țară dorește să lucreze. Aceasta va încuraja un spirit competitiv și va asigura o creștere a calității serviciilor și diminuare a costurilor.

Totodată, proiectul de lege include și norme finale și tranzitorii ce vor stabili că intrarea în vigoare a legii va avea loc odată cu crearea condițiilor tehnice și operarea modificărilor necesare în sistemul informațional destinat ținerii Registrului electronic al dosarelor succesoriale și testamentelor, dar nu mai târziu de 6 luni de la data publicării acesteia în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Prin intermediul acestora se va preciza și faptul că noile reguli în materie se aplică atât succesiunii persoanelor decedate înainte de 1 martie 2019 (când a intrat în vigoare modificările la *Codul civil* operate prin *Legea nr. 133/2018 privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative*), cât și celor decedate la această dată sau ulterior, precum și, prin prisma unor aspecte particulare (legate de posibilitatea transmiterii procedurii succesoriale) - procedurilor succesoriale în curs de realizare.

În corelație cu aceasta este și intervenția la art. 96 din *Legea nr. 246/2018 privind procedura notarială*, prin care acest articol a fost completat cu alin. (2¹), care are ca scop să se asigure că abrogarea competenței teritoriale exclusive se aplică virtual și procedurilor succesoriale pentru persoanele decedate înainte de 1 martie 2019 (când a avut loc schimbarea paradigmei legate de acceptarea succesiunii, stabilindu-se că la expirarea termenului de renunțare, moștenirea se

consideră acceptată de către moștenitor). Or, urmează a se remarca că anterior acestei schimbări de paradigmă, exista un termen legal expres pentru acceptarea succesiunii de 6 luni, la expirarea căruia, dacă moștenitorul nu a depus la notarul de la locul deschiderii succesiunii o declarație de acceptare a succesiunii sau nu a intrat în posesiunea patrimoniului succesoral, se considera că acesta a renunțat la ea. Acest termen legal fiind însă unul de decădere, cu referire la acesta se poate pune în discuție problema unei potențiale suspendări a curgerii acestuia (în conformitate cu prevederile art. 410 din *Codul civil*), ceea ce face ca soluțiile din proiect să prezintă o oportunitate și pentru situațiile legate de moștenirile deschise până la 1 martie 2019 (sub imperiul reglementărilor vechi din *Codul civil*, dar și al *Legii nr. 1453/2002 cu privire la notariat* și al *Legii nr. 1153/1997 cu privire la notariat*).

4. Fundamentarea economico-financiară

Pentru implementarea prevederilor prezentului proiect nu va fi necesară alocarea unor sume de bani suplimentare din contul bugetului de stat.

5. Modul de incorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

În urma adoptării proiectului de lege nu va fi necesară ajustarea prevederilor altor acte normative și nici elaborarea unor acte normative infra legale pentru punerea în executare a prevederilor proiectului dat.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul de lege urmează a fi publicat pe pagina web a Parlamentului.

Artemie Cătănoiu